

АФІКСАЛЬНІ СПОСОБИ УТВОРЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ НІМЕЦЬКОЇ ФАХОВОЇ МОВИ ПЕДАГОГА

Кременева Тетяна Володимирівна,
*асистентка, аспірантка кафедри германських мов
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
taniakremeneva@gmail.com
orcid.org/0000-0002-1933-900X*

Мета. Дослідження термінів фахової мови педагога, утворених афіксальним способом, який включає суфіксальний, префіксальний та суфіксально-префіксальний способи термінотворення. У зв'язку із цим проаналізовано такі види афіксального словотворення, як суфіксація іменників, прикметників та дієслів педагогічної термінології, префіксація іменників та дієслів і префіксально-суфіксальне словотворення іменників та прикметників.

Методи. Відсоток педагогічних афіксальних термінів від загальної кількості 3 тис. термінів фахової мови педагога, що визначає рівень продуктивності даного виду термінотворення у фахових текстах, які педагог може використовувати під час навчального процесу в будь-яких закладах освіти.

Результати. Установлено та класифіковано основні види префіксів та суфіксів у педагогічній літературі та визначено частотність їх використання. Найчастотнішим суфіксом є **-ung**, який утворює переважну кількість суфіксальних термінів та становить 30,8%. Іншими продуктивними суфіксами як іншомовного, так і суто німецького походження є **-tion**, **-er**, **-keit**, **-tät**, **-ie**, **-ik**. Серед прикметників ними є **-isch**, **-iv**, **-lich**. Для дієслів характерний лише суфікс **-ier**. Серед префіксів найпоширенішими є **aus-**, **auf**, **ober-**, проте вони не є продуктивними в термінотворенні педагогіки, оскільки становлять лише 2% від загального складу термінів, тоді як суфіксація – 12%. Суфіксально-префіксальний спосіб афіксації теж не є численним: із 3% термінів-іменників фахової мови педагога з найпродуктивнішими моделями **be- + -ung**, **ver- + -ung**, **er- + -ung**. Кількість префіксально-суфіксальних прикметників становить лише 0,5%, де утворення термінів відбувається за допомогою різноманітних префіксів та суфіксів.

Висновки. Підсумкова кількість афіксального термінотворення фахової мови педагога становить 17,5%, що дає змогу виявити тенденції до подальшого розвитку педагогічної термінології, що є причиною становлення та виходу педагогіки як науки на новий рівень. Актуальність даного питання уможливило його подальше дослідження у сфері навчання.

Ключові слова: термін, морфологічний спосіб словотворення, суфіксація, префіксація, префіксально-суфіксальне термінотворення.

AFFIXAL DERIVATION IN THE TERM FORMATION OF THE GERMAN PROFESSIONAL LANGUAGE OF AN EDUCATOR

Kremeneva Tetiana Volodymyrivna,
*Assistant, PhD Student at the Department
of German Philology
Oles Honchar Dnipro National University
taniakremeneva@gmail.com
orcid.org/0000-0002-1933-900X*

The purpose of the article is terminological examination of the professional language of an educator with an affixal way of formation which includes suffixal, prefixal and suffixal-prefixal methods of term formation. In this regard, such types of affixal word formation as suffixation of nouns, adjectives and verbs of the terminology of an educator, prefixation of nouns and verbs and prefixal-suffixal word formation of nouns and adjectives are analyzed. The percentage of pedagogical affixal terms was determined by a **quantitative method** from the total number of 3000 terms of the professional language of an educator, which defines the productivity level of this term formation type in the professional texts and which an educator can use during the learning process in any educational establishments.

Results. The main types of prefixes and suffixes are established and classified in the pedagogical literature and their usage frequency is determined. The most frequent suffix is **-ung**, which forms the predominant number of suffix terms with its number 30.8%. The other productive suffixes of both foreign and German origin are **-tion**, **-er**, **-keit**, **-tät**, **-ie**, **-ik**. They are **-isch**, **-iv**, **-lich** in the adjective terms. The verbs are only formed by the suffix **-ier**. The most common among the prefixes are **aus-**, **auf-**, **ober-**, but they are not productive in the term formation of an educator, as they make up only 2% terms, while the suffixal terms are 12%. The suffixal-prefixal method of affixation is also not numerous with 3% of substantive terms of an educator professional language with the most productive models **be- + -ung**, **ver- + -ung**, **er- + -ung**. The number of prefixal-suffixal adjectives is only 0.5%, where the term formation occurs with the help of various prefixes and suffixes.

Conclusions. The total number of affixal term formation of the professional language of an educator is 17.5%, which allows showing trends in the further development of pedagogical terminology as a reason for the formation and further development of pedagogy as a science. The relevance of this issue allows its further study in the sphere of education.

Key words: term, morphological way of word formation, suffixation, prefixation, prefixal-suffixal term formation.

1. Вступ

Для сучасного суспільства, чий продуктом споживання є інформація та накопичені знання, невід'ємної частиною в сьогодишньому світі є педагогічна наука, яка покликана забезпечувати таким продуктом. З її розвитком у фаховій мові викладача з'являється велика кількість спеціальної лексики у вигляді термінів. Педагогічним терміном є слово або словосполучення для вираження певних предметів та явищ педагогічної науки, тому важливим питанням є їх систематизація та класифікація, що дає можливість педагогу краще засвоювати методичні та дидактичні матеріали для повного розуміння особливостей навчального процесу, оскільки термінологія забезпечує розуміння одного поняття за допомогою іншого всередині даної наукової сфери. Одним зі способів збагачення термінології як фахової мови педагога, так і будь-якої іншої сфери науки є афіксальне словотворення за допомогою префіксів та суфіксів, що дає змогу дати найменування новим поняттям, поява яких не є рідкістю в умовах сучасного світу.

Питанню дослідження теоретичних основ поняття «термін» та особливостям афіксального термінотворення присвячено праці вітчизняних та зарубіжних учених Д.С. Лотте, Т.В. Жеребило, С.В. Гринєва-Гринєвича, В.Д. Табанакової, К.О. Гордєєвої, О.В. Суперанської, Л.О. Симоненко, В.П. Даниленко, Н. Овчаренко та ін. Проте на разі не було приділено достатньої уваги вивченню шляхів творення педагогічних термінів, зокрема афіксальним способом, тому **об'єктом дослідження** у статті виступає фахова німецька мова педагога, а **предметом** є визначення особливостей афіксального термінотворення іменників, прикметників та дієслів усередині професійної педагогічної мови.

Метою даного дослідження є вивчення термінів фахової мови педагога, утворених афіксальним способом. Відповідно до мети, завдання полягає у проведенні аналізу структури слів, які відносяться до термінів фахової мови педагога, з подальшим їх виділенням за наявності суфіксів, префіксів або одночасно префіксів та суфіксів. Наприкінці має бути проведена систематизація з підрахованою кількістю даних термінологічних одиниць, що дасть змогу визначити їх продуктивність у професійній мові викладача.

Під час дослідження термінів фахової мови педагога було проаналізовано 3 тис педагогічних термінів, вибраних методом суцільної вибірки з професійних педагогічних текстів. Використання кількісного методу дало змогу провести точний підрахунок термінів префіксального, суфіксального та префіксально-суфіксального афіксального утворення.

Перед дослідженням афіксального способу термінотворення доцільним є аналіз поняття «термін», вивченню якого присвячено численні праці дослідників-лінгвістів. О.В. Суперанська називає термін «спеціально культивованим словом», уживання якого в певній сфері діяльності може бути перенесеним з іншої галузі діяльності або придумане самим фахівцем (Суперанська, 2012: 14). Найменування поняття спеціальної сфери діяльності вимагає від терміна наявності «дефініції» з наявністю певної інформації, яка має бути донесена до реципієнта (Даниленко, 1986: 15). Іншою функцією терміна є «пізнання навколишнього світу», що дає змогу спеціалісту під час номінації та дефініції предметів та явищ разом отримувати нові знання з певного фаху (Овчаренко, 2010: 173). Термін містить певні диференціальні ознаки для можливості його розмежування зі звичайним словом. До них В.Д. Табанакова відносить «системність та поняттєвість», тобто розуміння термінів уможливило їх класифікацію в окремі групи (Табанакова, 2001: 72). Дослідник Л.О. Симоненко виокремлює такі ознаки терміна, як «висока інформативність», «тенденція до однозначності» з відсутністю інших відповідників під час тлумачення терміна та «стилістична нейтральність» із можливістю використання в певній сфері діяльності без вираження власних почуттів та відношення (Симоненко, 2007: 21).

Дані дефініції дають змогу зрозуміти, що терміном виступає спеціальне слово, яке вживається в певній сфері діяльності та володіє ознаками дефінітивності, однозначності, стилістичної нейтральності, інформативності та систематичності. Під систематичністю термінів можна розуміти «зв'язок одного поняття з іншим» усередині одної системи (Лотте, 1961: 87). Досягненню такого зв'язку сприяє класифікація термінів за «дериваційними та недериваційними способами» термінотворення (Даниленко, 2015: 121). До недериваційного способу словотворення А.В. Суперанська відносить «калькування, іншомовні запозичення та абрєвіацію», тоді як процес дериваційного термінотворення відбувається за допомогою «суфіксації, префіксації та словоскладання» (Суперанська, 2012: 33). С.В. Гринєв-Гринєвич виділяє «морфологічний, синтаксичний та семантичний способи термінологічного словотворення», де інтерес для дослідження представлятиме морфологічний (Гринєв-Гринєвич, 2008: 123).

Морфологічний спосіб словотворення є найпоширенішим способом утворення нових слів «за допомогою афіксів», якими виступають префікси та суфікси (Жеребило, 2011: 54). Сюди можна віднести «префіксальне, суфіксальне, префіксально-суфіксальне словотворення» (утворення слів за допомогою суфікса і префікса) (Hoberg Ursula, Hoberg Rudolf, 2009: 206).

2. Суфіксальний спосіб термінотворення

Продуктивним способом утворення термінів фахової мови педагога є суфіксація. У фаховій лексиці мають місце суфікси, які зустрічаються в повсякденному мовленні, але їх використання не є «однаково широко використовуваним» (Гринєв-Гринєвич, 2008: 157). Під час дослідження було виявлено 228 термінів (8%), утворених суфіксальним способом, з усіх 3 тис педагогічних термінів.

Можна класифікувати суфікси термінів фахової мови педагога за критеріями походження: суфікси німецької мови (**-ung, -heit, -keit, -er, -ling, -nis**), та суфікси іншомовного походження, до яких можна віднести суфікси латинського походження (**-ent, -or, -um, -ur, -ar, -tät**), грекомовного походження (**-ismus**) та англomовного походження (**-ing, -tion, -ant, -ie, -ik**).

У сучасній німецькій фаховій мові педагога німецький суфікс **-ung** є продуктивним способом утворення термінів, який трансформує дієслова в іменники: *einschulen* – *зачисляти в школу*, *Einschulung* – *зачислення*

в школу; *erhöhen* – підвищувати, *Erhöhung* – підвищення. Сюди можуть відноситися прості іменники із суфіксом **-ung** (*Übung* – вправа), із суфіксом та префіксом (*Einbettung* – ведення), із суфіксом та подвійним префіксом (*Anerkennung* – похвала), шляхом складення двох слів (*Lernumgebung* – навчальне середовище). Слова з даним суфіксом можуть позначати в німецькій професійній мові педагога «дію або результат дії»: *Lösung* – рішення, *Bildung* – освіта.): *Der Beitrag erörtert am Beispiel eines Forschungsprojektes zu Erziehung und Bildung in der Familie* (Müller Hans-Rüdiger, 2012: 55).

Використання слів із суфіксами **-keit** та **-heit** є нечастим явищем у фаховій мові педагога попри їх розповсюдженість у повсякденній німецькій мові. Зазвичай вони володіють значенням абстрактності разом із суфіксом **-schaft**, проте його використання в педагогічних текстах є мінімальним та пов'язане з терміном **Wissenschaft** (*Sprachwissenschaft* – лінгвістика, *Erziehungswissenschaft* – педагогіка). Прикладами абстрактних слів із суфіксами **-keit** та **-heit** можуть бути *Fähigkeit* – здібність, *Klarheit* – зрозумілість). Нерідкими є випадки словоскладання (*Bildungsfähigkeit* – здатність до навчання, *Irrtumswahrscheinlichkeit* – можливість допущення помилки). Значну кількість становлять терміни зі словом **Fähigkeit** – здібність: *Konzentrationsfähigkeit* – здібність до концентрації).

Терміни із суфіксом **-er** позначають особу, яка виконує певну дію: *Lehrer* – вчитель, *Schüler* – школяр: *Es wird angenommen, dass Schüler dann vertieft über den Unterrichtsgegenstand nachdenken, wenn der Lehrer sie anregt, eigene Gedanken, Konzepte und Lösungswege darzulegen, zu begründen und zu vergleichen* (Lipowsky Frank, 2006: 61). Їх кількість у фаховій мові педагога є незначною через наявність інших суфіксів на позначення особи, яка виконує дію. Одним із них є німецький суфікс **-ling** (*Lehrling* – учень, який отримує професію). Іншими суфіксами іншомовного походження на позначення особи, яка виконує дію, є суфікси латинського походження **-ent** (*Dozent* – доцент) та **-or** (*Professor* – професор) та англійського походження **-ant** (*Aspirant* – аспірант), кількість яких у фахових текстах є незначною.

Невелика кількість педагогічних термінів присутня у фахових текстах із суфіксом **-nis** для опису процесів або стану певних явищ. Прикладом можуть слугувати терміни *Lernbedürfnis* – потреба в навчанні, *Langzeitgedächtnis* – довготривале пам'яття: *Das Langzeitgedächtnis ist für die dauerhafte Speicherung und für den Abruf von Informationen zuständig* (Jadin Tanja, 2013: 3).

Суфікс латинського походження **-tät** утворює іменники від «основи-прикметника» (Соловійова, 2016: 63). Утворені іменники позначають якість певного предмету або явища в педагогічній науці (*optimal* – *Optimalität*, *aktiv* – *Aktivität*): *Dieses Ergebnis kann als Beleg für die lernförderlichen Aktivitäten seitens der Lernenden gesehen werden, welche zur Reduzierung der kognitiven Belastung führen* (Jadin Tanja, 2013: 9). На позначення абстрактних явищ, утворених від дієслів, використовують суфікс англійського походження **-tion** (*konzentrieren* – *Konzentration*, *kooperieren* – *Kooperation*).

Діяльність, якою займаються у сфері освіти, може бути з латинським суфіксом **-ur**, наприклад *Aspirantur* – аспірантура. Певна сфера або розділ педагогічної науки утворюється за допомогою суфікса **-ie** (*Theorie* – теорія, *Philologie* – філологія) або **-ik** (*Pragmatik* – прагматика, *Linguistik* – лінгвістика): *Das Forschungsprojekt, an dem diese Überlegungen exemplarisch veranschaulicht werden sollen, steht in der Tradition qualitativer, Theorie generierender Forschung* (Müller Hans-Rüdiger, 2012: 55).

У німецькій професійній мові педагога присутні слова латинського походження із суфіксом **-um** (*Studium* – навчання), англійського походження із суфіксом **-ing** (*Training* – тренування) або поєднання під час словотворення німецьких та англійських слів (*Lerncoaching* – консультація).

Таблиця 1

Суфіксальні терміни-іменники фахової мови педагога

№	Суфікс	Кількість	Приклад	%
1	-ung	70	Leistung	30,8%
2	-tion	25	Motivation	10,9%
3	-er	21	Bewerber	9,2%
4	-keit	19	Tätigkeit	8,3%
5	-tät	19	Varietät	8,3%
6	-ie	12	Methodologie	5,2%
7	-ik	11	Didaktik	4,8%
8	-heit	8	Klarheit	3,6%
9	-ur	8	Doktorantur	3,6%
10	-or	7	Kurator	3,2%
11	-nis	7	Versäumnis	3,2%
12	-ent	5	Student	2,1%
13	-ar	5	Glossar	2,1%
14	-ing	4	Learning	1,7%
15	-um	3	Curriculum	1,4%
16	-ling	2	Lehrling	0,8%
17	-ant	1	Aspirant	0,4%
18	-ismus	1	Professionalismus	0,4%

Із таблиці можна побачити, що, незважаючи на невелику кількість термінів-іменників у сфері педагогіки, утворених суфіксальним способом, для такого термінотворення характерна велика кількість суфіксів як суто німецького, так й іншомовного походження, що вказує на різноманітну насиченість термінами та багатство фахової мови педагога.

Для термінів-прикметників властиве утворення за допомогою суфіксів **-ig** (*schwierig* – складний, *ständig* – постійний), **-lich** (*fachlich* – фаховий, *sprachlich* – мовний), **-isch** (*methodisch* – методичний, *methodologisch* – методологічний), **-iv** (*kognitiv* – когнітивний, *kommunikativ* – комунікативний, **-ell** (*visuell* – візуальний, *individuell* – індивідуальний), **-al** (*verbal* – вербальний, *audiolingual* – аудіолінгвальний), **-bar** (*erlernbar* – той, що піддається навчанню, *erreichbar* – доступний), **-haft** (*mangelhaft* – недостатній), **-ent** (*kompetent* – компетентний). Із них можна виділити німецькі суфікси прикметників **-ig, -lich, -isch, -bar, -haft** та іншомовного походження з латини **-iv, -ell, -al** і **-ent**. Усього було виявлено під час аналізу 88 термінологічних одиниць (3%): *Der Beitrag endet mit einem Ausblick auf systematische und methodologische Perspektiven, die aus dem vorgestellten Versuch abgeleitet werden können* (Müller Hans-Rüdiger, 2012: 56).

Таблиця 2

Суфіксальні терміни-прикметники фахової мови педагога

№	Суфікс	Кількість	Приклад	%
1	-isch	31	erzieherisch	35,3%
2	-iv	24	kommunikativ	27,3%
3	-lich	12	mündlich	13,6%
4	-al	6	verbal	6,8%
5	-ig	5	lebendig	5,7%
6	-el	5	individuell	5,7%
7	-bar	3	feststellbar	3,4 %
8	-haft	1	mangelhaft	1,1 %
9	-ent	1	kompetent	1,1 %

Для дієслів фахової мови педагога характерна або інфінітивна форма, або утворення за допомогою суфікса **-ier**: *studieren* – навчатися, *profitieren* – отримувати користь. Усього було виявлено 26 дієслів із цим суфіксом, що становить 1% від досліджуваної термінології: *Insbesondere schwächere Schüler profitieren offenbar von guten Lehrern bzw. einem guten Unterricht* (Lipowsky Frank, 2006: 49).

3. Префіксальний спосіб термінотворення

Іншим способом афіксального утворення термінів у педагогіці є префіксація, наявність якої може «змінювати лексичне значення слова» (Гордєєва, 2016: 427). У фаховій мові педагога було виокремлено 32 термінологічні одиниці (1%), утворені за допомогою префіксів **auf-, aus-, ein-, fort-, ober-, rück-, nach-, über-, um-, unter-, vor-, zu-**.

Префікс **auf-** характерний для дієслів, від яких можна утворити іменники у значенні «покращення», «інтенсивність», «локативність»: *aufgeben* – задавати, *Aufgabe* – завдання; *aufschließen* – робити доступним, *Aufschluss* – аналіз: *Die Ergebnisse unserer Befragung sollen hierüber Aufschluss geben und werden im Folgenden in knapper Form dargestellt* (Großberger Nicole, 2015: 173).

Префікс **aus-** утворює іменники від дієслів зі значенням завершеної дії або може означати рух назовні: *ausstauschen* – обмінювати, *Austausch* – обмін, *aussprechen* – вимовляти, *Aussprache* – вимова: *Es gibt kaum wissenschaftliche Publikationen zum Thema Aussprache im Fremdsprachenunterricht* (Hirschfeld Ursula, 2003: 277).

Префікс **ein-**, який має значення «рух всередину». Єдиним виявленим педагогічним терміном у фахових текстах є *Eintritt* – вступ: *Deutlich werden diese Probleme vielfach erst mit dem Eintritt in das Schulsystem* (Palentien Christian, 2005: 162).

Префікс **fort-** можна розуміти як рух уперед та як прогрес у будь-якій дії: *Fortschritt* – прогрес, *Fortgang* – рух уперед: *Einen Einblick in Fortgang und heutigen Stand der Veränderungen der Bildungsbeteiligung liefert die 17. Sozialerhebung des Deutschen Studentenwerks* (Palentien Christian, 2005: 158). На позначення руху назад використовують префікс **rück-**: *Rücktritt* – закінчення навчального закладу, *Rückfrage* – зворотне питання.

Префікс **ober-** використовують на позначення збільшення маси, об'єму або рівня певного предмету або явища: *Oberschule* – вища школа, *Oberstufe* – вищий рівень: *Eine dritte Sprache kann auch in der gymnasialen Oberstufe einsetzen* (Christ Ingeborg, 2003: 78). На позначення недостатності застосовується префікс **unter-**: *Unterschule* – початкова школа, *Unterstufe* – початковий рівень.

Префікс **nach-** означає повторення дії, яка вже відбувалася: *Nacharbeit* – перероблення, *Nachhilfe* – додаткове заняття: *Nachhilfe ist effektiv, denn sie verbessert die schulischen Leistungen* (Schneider Thorsten, 2005: 363).

Префікс **über-** використовують на позначення термінів із відтінком «переходу за межі» певного об'єкта: *Übergang* – перехід до іншого класу, *Übertritt* – перехід до іншого класу: *Im Gegensatz zum Übergang vom Gymnasium an die Fachhochschulen und Hochschulen besteht keine Differenz zwischen den „neuen“ und den „alten“ Bundesländern* (Palentien Christian, 2005: 159).

Префікс **um-** надає значення «рух по колу» навколо певного об'єкта або «рух назад»: *Umgang* – спілкування, *Umfrage* – опитування: *Im Umgang von 16 für den Mittleren Schulabschluss von 22 Wochenstunden* (Christ Ingeborg, 2003: 80).

Префікс **vor-** означає передування однієї дії іншій, тобто називаються ті явища або процеси, які відбуваються раніше і за ними йдуть подальші дії: **Vorschule** – дитячий садок, **Vorstufe** – передпочатковий рівень: *Könnte daher die angeleitete und reflektierte Beschäftigung mit digitalen Medien bereits in der Vorschule sinnvoll sein?* (Großberger Nicole, 2015: 173).

Префікс **zu-** має на увазі процес «наближення» та «націленість» по відношенню до чогось: **Zugang** – вступ до навчального закладу: *Sowohl die Nicht-Teilhabe als auch die Nicht-Teilnahme kann zu einer Stigmatisierung führen, die ihrerseits eine Perpetuierung von Ausgrenzungserlebnissen zur Folge haben kann, die sich bis in den sozialen Bereich, wie z.B. einen erschwerten Zugang zu den Peers infolge beengter Wohn- und Lebensverhältnisse, auswirken können* (Palentien Christian, 2005: 162).

Таблиця 3

Префіксальні терміни-іменники фахової мови педагога

№	Префікс	Кількість	Приклад	%
1	aus-	6	Aussage	18,8%
2	auf-	4	Aufsatz	12,5%
3	ober-	3	Oberstufe	9,4%
4	um-	3	Umfrage	9,4%
5	unter-	3	Nacharbeit	9,4%
6	über-	3	Oberstufe	9,4%
7	rück-	2	Rückfrage	6,4%
8	ein-	2	Eintritt	6,4%
9	nach-	2	Nacharbeit	6,4%
10	vor-	2	Vorschule	6,4%
11	fort-	1	Fortschritt	3,1%
12	zu-	1	Zugang	3,1%

Під час аналізу педагогічної термінології було виявлено 33 дієслова (1%), утворені префіксальним способом. Ці дієслова є основою для побудови префіксальних термінів-іменників: **erfahren** – отримувати досвід, **Erfahrung** – досвід; **erklären** – пояснювати, **Erklärung** – пояснення.

4. Префіксально-суфіксальне термінотворення

Префіксально-суфіксальний спосіб налічує 89 термінів фахової мови педагога (3%), утворених за допомогою префіксів та суфіксів. Наприклад, **Fortbildung** – підвищення кваліфікації, **Erziehung** – виховання: *Als Erziehung gelten dabei nicht nur pädagogisch intendierte Handlungsweisen der Eltern, sondern die Reaktionen der Familie als Gemeinschaft insgesamt* (Müller Hans-Rüdiger, 2012: 58).

Таблиця 4

Префіксально-суфіксальні терміни фахової мови педагога

№	Префікс	Суфікс	Кількість	Приклад	%
1	be-	-ung	15	Bewertung	16,9%
2	ver-	-ung	13	Verbesserung	14,7%
3	er-	-ung	12	Erziehung	13,8%
4	ein-	-ung	8	Einschätzung	9%
5	aus-	-ung	3	Ausführung	3,4%
6	rück-	-ung	3	Rückmeldung	3,4%
7	über-	-ung	3	Übersetzung	3,4%
8	vor-	-ung	3	Vorlesung	3,4%
9	weiter-	-ung	3	Weiterführung	3,4%
10	ein-	-keit	2	Einsprachigkeit	2,2%
11	er-	-nis	2	Erkenntnis	2,2%
12	in-	-tion	2	Innovation	2,2%
13	in-	-ung	2	Inszenierung	2,2%
14	inter-	-tion	2	Interpretation	2,2%
15	inter-	-tät	2	Interdisziplinarität	2,2%
16	nach-	-ung	2	Nacherzählung	2,2%
17	ver-	-keit	2	Verbindlichkeit	2,2%
18	zu-	-ung	2	Zulassung	2,2%
19	auf-	-keit	1	Aufmerksamkeit	1,1%
20	be-	-keit	1	Belastbarkeit	1,1%
21	er-	-keit	1	Ermüdbarkeit	1,1%
22	fort-	-ung	1	Fortbildung	1,1%

№	Префікс	Суфікс	Кількість	Приклад	%
23	multi-	-tät	1	Multikulturalität	1,1%
24	um-	-er	1	Umschüler	1,1%
25	um-	-ung	1	Umwandlung	1,1%
26	vor-	-nis	1	Vorkenntnis	1,1%

Незначну кількість становлять прикметники, які утворені за допомогою префікса та суфікса одночасно. Їх кількість становить лише 15 термінологічних одиниць (0,5%): *interkulturell* – міжкультурний, *interdisziplinär* – міждисциплінарний: *Im interdisziplinären „Grenzverkehr“ zur Soziologie und zur Entwicklungspsychologie soll versucht werden, theoretische und empirische Ergebnisse aus diesen Disziplinen so zu nutzen, dass spezifische pädagogische Problemstellungen der Familienerziehung dadurch nicht verdrängt, sondern ihre Bearbeitung bereichert und ergänzt wird* (Müller Hans-Rüdiger, 2012: 55).

5. Висновки

Проведений аналіз термінології німецької фахової мови педагога за допомогою афіксального способу показав, що з 3 тис педагогічних термінів, вибраних із різних фахових педагогічних текстів, було виявлено утворених суфіксальним способом 8% термінологічних одиниць-іменників, 3% прикметників та 1% дієслів, що в сукупності становить 12% термінів суфіксального способу словотворення. Найпродуктивнішими суфіксами термінів-іменників є **-ung, -tion, -er, -keit** та **-tät**, прикметники мають найчастіше суфікси **-isch, -iv, -lich** і тільки один **-ier** – задіяний у словотворенні дієслів. Префіксальний спосіб термінотворення присутній в 1% іменників та 1% дієслів, що в сукупності становить лише 2% з найчастотнішими префіксами **aus-** і **auf-**. Префіксально-суфіксальне словотворення властиве для іменників із загальною кількістю 3% із найбільшою кількістю термінологічних одиниць за поєднання таких префіксів та суфіксів та незначною кількістю прикметників (0,5%). Загалом афіксальний спосіб термінотворення виявлено у 17,5% термінологічних одиниць фахової мови педагога, що вказує на невисоку їх продуктивність в фахових текстах, проте проведене дослідження вказує на велику кількість задіяності різних суфіксів та префіксів у словотворенні, що є не дуже поширеним явищем серед інших галузей наук із високою афіксальною продуктивністю. Окрім величезної кількості суто німецьких суфіксів та префіксів, існують афікси іншомовного походження, серед яких є навіть більше термінів іншомовного походження із суфіксами **-ent, -or, -um, -ur, -ar, -tät, ing, -tion, -ant, -ie, -ik, -ismus, -iv, -ell, -al** і **-ent** (16 суфіксів), а для німецької мови характерні суфікси **-ung, -heit, -keit, -er, -ling, -nis, -ig, -lich, -isch, -bar, -haft** (11 суфіксів). У префіксації було виявлено лише декілька префіксів іншомовного походження типу **inter-** та **multi-** з незначною кількістю слів.

Із вищезазначеного можна зробити висновок, що педагогіка є окремою наукою, яка має власну лексику, зокрема термінологію, для найменування нових явищ та предметів у вигляді методів та прийомів навчання. Велика кількість різних афіксів вказує на стрімкий розвиток педагогічної науки, який почався порівняно недавно, що підтверджується фактом наявності невеликого відсотку афіксальних термінів у фахових текстах педагога. Більша кількість іншомовних суфіксів по відношенню до німецьких означає набуття методикою викладання німецької мови інтеркультурного характеру та встановлення міжнаціональних зв'язків у даному середовищі, що призводить до появи нових іншомовних термінів або утворення німецьких слів за допомогою суфіксів та префіксів іншомовного походження. Оскільки німецька педагогіка є наукою, яка порівняно недавно вийшла на новий міжнародний рівень, можна спрогнозувати подальше збільшення продуктивності термінів афіксального словотворення. Тому дане питання досі залишається актуальним через недостатній розвиток педагогічної термінології на даний момент та заслугове на подальше дослідження.

Література:

- Гордеева К.О. Способы образования терминов в немецкой терминологии текстильной и легкой промышленности. *Научный альманах*. 2016. № 10–1(24). С. 425–431.
- Гринев-Гриневиц С.В. Терминоведение : учебное пособие. Москва : Академия, 2008. 304 с.
- Даниленко В.П. Актуальные направления лингвистического исследования русской терминологии. *Современные проблемы русской терминологии* : сборник статей / отв. ред. В.П. Даниленко. Москва : Наука, 1986. С. 5–36.
- Даниленко В.П. Введение в языкознание : курс лекций ; изд. 2-е, стер. Москва : Флинта ; Наука, 2015. 288 с.
- Жеребило Т.В. Термины и понятия лингвистики: Общее языкознание. Социолингвистика. Назрань : Пилигрим, 2011. 152 с.
- Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии. Москва : АН СССР, 1961. 160 с.
- Овчаренко Н. Теоретичні передумови дослідження терміносистем (на матеріалі сучасної української термінології). *Лінгвістичні студії*. 2010. Вип. 20. С. 172–175.
- Симоненко Л. Актуальні проблеми сучасного українського термінознавства. *Українська термінологія і сучасність*. 2009. Вип. VIII. С. 9–15.
- Соловьева В.А. Немецкий язык. Грамматика в кармане. Санкт-Петербург : Карманный справочник (Питер), 2016. 152 с.
- Суперанская А.В., Подольская А.В., Васильева Н.В. Общая терминология: вопросы теории / отв. ред Т.Л. Канде-лаки ; изд. 6-е. Москва : ЛИБРОКОМ, 2012. 248 с.
- Табанаква В.Д. Идеографическое описание научной терминологии в специальных словарях : дисс. ... д-ра филол. Наук : спец. 10.02.21 «Структурная, прикладная и математическая лингвистика» ; Тюменский гос. ун-т. Тюмень, 2001. 288 с.
- Christ Ingeborg, Cillia de Rudolf. Fremdsprachenunterricht an Schulen in deutschsprachigen Ländern. In: Karl-Richard Bausch/Herbert Christ/Hans-Jürgen Krumm (Hg.): *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen. 2003, S. 77–84.

13. Großberger Nicole, Groß Madlen, Knaus Thomas. Medienerzieherische Grundbildung in der Vorschule – eine explorative Studie Knaus, Thomas [Hrsg.]; Engel, Olga [Hrsg.]: fraMediale. München: kopaed 2015, S. 173–190.
14. Hirschfeld Ursula. Ausspracheübungen. In: Karl-Richard Bausch/Herbert Christ/Hans-Jürgen Krumm (Hg.): *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen. 2003, S. 277–280.
15. Hoberg Ursula, Hoberg Rudolf. Der kleine Duden. Deutsche Grammatik. Mannheim: Dudenverlag № 4. 2009. 456 S.
16. Jadin, Tanja Multimedia und Gedächtnis. Kognitionspsychologische Sicht auf das Lernen mit Technologien 2. Auflage Ebner, Martin [Hrsg.]; Schön, Sandra [Hrsg.]: L3T. Lehrbuch für Lernen und Lehren mit Technologien. 2. Auflage. 2013, S. 1–10.
17. Lipowsky Frank. Auf den Lehrer kommt es an. Empirische Evidenzen für Zusammenhänge zwischen Lehrerkompetenzen, Lehrerhandeln und dem Lernen der Schüler Allemann-Ghionda, Cristina [Hrsg.]; Terhart, Ewald [Hrsg.]: Kompetenzen und Kompetenzentwicklung von Lehrerinnen und Lehrern. Weinheim u.a.: Beltz 2006, S. 47–70.
18. Müller Hans-Rüdiger, Krinninger Dominik, Bahr Simone, Falkenreck Dorothee, Lüders Martin, Su Hanno. Erziehung und Bildung in der Familie. Pädagogische Grenzgänge in einem interdisziplinären Forschungsfeld. In: *Zeitschrift für Pädagogik* 58 (2012) 1. S. 55–68.
19. Palentien Christian. Aufwachsen in Armut – Aufwachsen in Bildungsarmut. Über den Zusammenhang von Armut und Schulerfolg *Zeitschrift für Pädagogik* 51 (2005) 2, S. 154–169.
20. Schneider Thorsten. Nachhilfe als Strategie zur Verwirklichung von Bildungszielen. Eine empirische Untersuchung mit Daten des Sozio-ökonomischen Panels (SOEP) *Zeitschrift für Pädagogik* 51 (2005) 3, S. 363–379.

References:

1. Gordeeva K. O. (2016). Sposoby obrazovaniia terminov v nemetskoj terminologii tekstilnoi i legkoi promyshlenosti [The Ways of Terms Formation in the German Terminology of the Textile and Light Industries]. Cheliabinsk: Nauchnyi Almanah.
2. Grinev-Grinevich S. V. (2008). Terminovedenie. Uchebnoe posobie [Terminology. Scientific Handbook]. Moskva: Akademiia.
3. Danilenko V. P. (1986). Aktualnye napravleniia lingvisticheskogo isledovaniia russkoi terminologii [Current trends in the linguistic research of the Russian terminology]. Moskva: Nauka.
4. Danilenko V. P. (2015). Vvedenie v iazykoznanie: kurs lektsii [Introduction to linguistics: Lecture Summaries]. Moskva: Nauka.
5. Zhrebilo T. V. (2011). Terminy i poniatiia lingvistiki. Obshchee iazykoznanie. Soziolingvistika [Terms and Notions of Linguistics. General Linguistics. Sociolinguistics]. Nazran: Pilgrim.
6. Lotte D. S. (1961). Osnovy postroeniia nauchno-technicheskoi terminologii [Foundations of Scientific and Technical Terminology Formation]. Moskva: AN SSSR.
7. Ovcharenko N. (2010). Teoretychni peredumovy doslidzhenia terminosystem (na materialy suchasnoi ukrainskoi terminologii) [Theoretical assumptions for the study of terminology systems based on the materials of contemporary Ukrainian terminology]. Donetsk: Lingvistychni studii. [Ukraine]
8. Symonenko L. (2009). Aktualni problemy suchasnogo ukrainskogo terminoznavstva [The actual problems of modern Ukrainian terminology]. Kyiv: KNEU. [Ukraine]
9. Soloveva V. A. (2016). Nemetskiy iazyk. Grammatika v karmane [The German Language. The Grammar in the Pocket]. Sankt-Peterburg: Karmanyi spravochnik (Piter).
10. Superanskaia A. V., Podolskaia A. V., Vasileva N. V. (2012). Obshchaia terminologiya: voprosy teorii [Basic terminology: questions of theory]. Moskva: Knizhnyi dom «LIBROKOM».
11. Tabanakova V. D. (2001). Ideograficheskoe opisaniie nauchnoi terminologii v spetsialnykh slovnikakh [Ideographic description of scientific terminology in special dictionaries]. Tyumen: Tyumenskii gosudarstvennyi universitet.
12. Christ Ingeborg, Cillia de Rudolf. (2003). Fremdsprachenunterricht an Schulen in deutschsprachigen Ländern. Tübingen. In: Karl-Richard Bausch/Herbert Christ/Hans-Jürgen Krumm (Hg.): *Handbuch Fremdsprachenunterricht*.
13. Großberger Nicole, Groß Madlen, Knaus Thomas (2015). Medienerzieherische Grundbildung in der Vorschule – eine explorative Studie. München: kopaed.
14. Hirschfeld Ursula. (2003). Ausspracheübungen. Tübingen. In: Karl-Richard Bausch/Herbert Christ/Hans-Jürgen Krumm (Hg.): *Handbuch Fremdsprachenunterricht*.
15. Hoberg Ursula, Hoberg Rudolf. (2009). Der kleine Duden. Deutsche Grammatik. Mannheim: Dudenverlag №4.
16. Jadin Tanja. (2013). Multimedia und Gedächtnis. Kognitionspsychologische Sicht auf das Lernen mit Technologien: L3T. Lehrbuch für Lernen und Lehren mit Technologien.
17. Lipowsky Frank. (2006). Auf den Lehrer kommt es an. Empirische Evidenzen für Zusammenhänge zwischen Lehrerkompetenzen, Lehrerhandeln und dem Lernen der Schüler. Weinheim u.a.: Beltz.
18. Müller Hans-Rüdiger, Krinninger Dominik, Bahr Simone, Falkenreck Dorothee, Lüders Martin, Su Hanno. (2012). Erziehung und Bildung in der Familie. Pädagogische Grenzgänge in einem interdisziplinären Forschungsfeld. In: *Zeitschrift für Pädagogik* 58.
19. Palentien Christian. (2005). Aufwachsen in Armut – Aufwachsen in Bildungsarmut. Über den Zusammenhang von Armut und Schulerfolg *Zeitschrift für Pädagogik* 51.
20. Schneider Thorsten. (2005). Nachhilfe als Strategie zur Verwirklichung von Bildungszielen. Eine empirische Untersuchung mit Daten des Sozio-ökonomischen Panels (SOEP) *Zeitschrift für Pädagogik* 51.

Стаття надійшла до редакції 26.06.2020
The article was received June 26, 2020